

**ნასამართლობა, როგორც ქმედების შემაღანლოვის
დავაფუძნებელი გარემოება და მისი გაქარწყლების
პროკლამა დანაშაულთა ერთობლიობის დროს**

I. შესავალი

ნასამართლობა ქართული სისხლის სამართლის მეცნიერებაში ნაკლებად დამუშავებული სამართლებრივი ინსტიტუტია. იგი სასამართლოს განაჩენით დამნაშავის მსჯავრდების სამართლებრივი შედეგია და გამოიხატება მსჯავრდებულის ცალკეული უფლების შეზღუდვაში, რაც, თავის მხრივ, ასახვას ჰპოვებს კონსტიტუციური, სამოქალაქო თუ ადმინისტრაციული სამართლის ნორმებში.¹ ნასამართლობა მხოლოდ სასჯელის თანამდევი სამართლებრივი შედეგია და სწორედ ამიტომ მოქმედებს პრეზუმფცია – პირი თავიდანვე ნასამართლობის არმქონედ მიიჩნევა, ვიდრე მისი ნასამართლობა არ დადასტურდება სასამართლოს განაჩენით, ამასთან, იგი მოხსნილი ან გაქარწყლებული არ უნდა იყოს². ამდენად, სახელმწიფო იძულების სხვა ღონისძიებებისგან განსხვავებით, მხოლოდ სისხლისამართლებრივი სასჯელი იწვევს პირის ნასამართლობას³.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის („სსკ“-ის) 79-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, მსჯავრდებული ნასამართლევად ითვლება გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლის დღიდან ნასამართლობის გაქარწყლების ან მოხსნის მომენტამდე. ამავე მუხლის შესაბამისად, ნასამართლობა მხედველობაში მიიღება სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობის, დანაშაულის კვალიფიკაციისა და სისხლისამართლებრივი ზემოქმედების ღონისძიების საკითხის გადაწყვეტისას⁴. სწორედ კანონმდებლის ეს უკანასკნელი დათქმა ნინამდებარე სტატიის განხილვის საგანი. კერძოდ, თუ რა სამართლებრივ გავლენას ახდენს ქმედების შემადგენლობის და შესაბამისად, პირის სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაფუძნებისათვის ნასამართლობა, განსაკუთრებით კი მაშინ, როცა ადგილი აქვს დანაშაულთა ერთობლიობისას სასჯელთა შთანთქმის წესის გამოყენებას⁵.

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლე.

¹ იხ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, გ. ნაჭყებია და ი. დვალიძის რედაქტორობით, თბილისი, 2007, 424; თოდუა ნ., ივანიძე მ., ფაფიაშვილი ლ., ხერხეულიძე ი., ცვიტიშვილი თ., სანქციები სისხლის სამართალში, თბილისი, 2019, 242; ასევე, ანალოგიურ საკითზე იხ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, თბილისი, 2018, 639.

² შეად., დვალიძე ი., სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილი, სასჯელი და დანაშაულის სხვა სისხლისამართლებრივი შედეგები, თბილისი, 2013, 31.

³ შეად., ვარძელაშვილი ი., სასჯელის მიზნები, თბილისი, 2016, 43.

⁴ 1960 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 57-ე მუხლი, რომელიც უკავშირდება ნასამართლობის გაქარწყლებას. მისი ბოლო აზრად ადგენდა განსხვავებულ წესს. ამ მუხლის ანალიზი კი მოცემულია ქვემოთ, მე-6 თავში.

⁵ საუბარია არათანაბარი სიმძიმის სასჯელზე.

უფრო კონკრეტულად, დანაშაულთა ერთობლიობისას, სასჯელის შთანქმის დროს მოქმედებს თუ არა ნასამართლობის გაქარწყლების განსხვავებული წესი? ამ პრობლემის გადაჭრა კი პირდაპირ კავშირშია როგორც პირის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის, ისე მისი დამძიმების საკითხის გარკვევასთან.

აღსანიშნავია, რომ აღნიშნულ პრობლემასთან დაკავშირებით სასამართლო პრაქტიკა თითქმის არ არსებობს, რაც განპირობებულია, ერთი მხრივ, საკანონმდებლო მონესრიგების არარსებობით, ხოლო, მეორე მხრივ, მსგავსი საკითხების თაობაზე მეცნიერი იურისტების მიერ შექმნილ ნაშრომთა სიმწირით. სტატიაში გაანალიზდება დასახელებული პრობლემა როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული თვალთახედვით.

II. დანაშაულთა ერთობლიობის ზოგადი დახასიათება

დანაშაულთა სიმრავლის ერთ-ერთი სახეა დანაშაულთა ერთობლიობა. იგი ორი ან მეტი ისეთი დანაშაულის ჩადენას ნიშნავს, რომლებიც სსკ-ის სხვადასხვა მუხლით ან ერთი მუხლის სხვადასხვა ნაწილითაა გათვალისწინებული და გულისხმობს, რომ პირი არცერთისათვის უნდა იყოს მსჯავრდებული.⁶ სისხლის სამართლის დოგმატიკაში ერთმანეთისგან განასხვავებენ დანაშაულის რეალურ და იდეალურ ერთობლიობას.⁷ ძირითადად გავრცელებულია რეალური ერთობლიობა, ამ დროს პირი ორი ან მეტი მოქმედებით ორ ან მეტ დანაშაულს ჩადის (მაგ., ქურდობა და მკვლელობა), მაშინ, როცა დანაშაულის იდეალური ერთობლიობის დროს ერთი ქმედებაა განხორციელებული, რომელიც სხვადასხვა მუხლით ან მუხლის ნაწილით გათვალისწინებული ქმედების შემადგენლობას მოიცავს⁸.

იურიდიულ ლიტერატურაში ცნობილია, ასევე, მოჩვენებითი ერთობლიობის ცნებაც⁹, რომელიც გარეგნულად, ერთი შეხედვით, კანონის ნორმათა კონკურენ-

⁶ შეად., პრადელი ჟ., შედარებითი სისხლის სამართალი, ე. სუმბათაშვილის თარგმანი, თ. ნინიძის რედაქტორობით, თბილისი, 1999, 487-488; გამყრელიძე ო., საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის განმარტება, თბილისი, 2008, 138; ცქიტიშვილი თ., სასჯელი და მისი შეფარდება, თბილისი, 2019, 294.

⁷ შეად., ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოცემა, თბილისი, 2013, 351; მამულაშვილი გ., არაერთგზისი დანაშაულის ცნების საკანონმდებლო სრულყოფისათვის, „ცხოვრება და კანონი“, N1(5), 2010, 341; მჭედლიშვილი-ჭედრიხი ქ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები, თბილისი, 2011, 389.

⁸ მერაბ ტურავა დანაშაულთა იდეალური ერთობლიობის შემთხვევად მიიჩნევს, ასევე, მძევლად ხელში ჩაგდებას თავისუფლების უკანონო აღკვეთასთან მიმართებით, რასაც არ ეთანხმება ოთარ გამყრელიძე და ფიქრობს, რომ ამ შემთხვევაშიც ზოგად და სპეციალურ ნორმებს შორის კონკურენციაა, რა დროსაც უპირატესობა უნდა მიენიჭოს სპეციალურ შემადგენლობას – მძევლად ხელში ჩაგდებას (სსკ-ის 144-ე მუხლი). ამის შესახებ იხ., ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოცემა, თბილისი, 2013, 351; გამყრელიძე ო., საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის განმარტება, თბილისი, 2008, 140.

⁹ თავად ეს ტერმინი პირობითია, ვინაიდან წარმოუდგენელია იმის მტკიცება, რომ სინამდვილეში გვაქვს ერთი დანაშაული, ხოლო „იდეაში“ – რამდენიმე. დანაშაული ყოველთვის კონკრეტული, რეალურია და დაუშვებელია მისი აზრობრივი გაორება. ამ საკითხთან დაკავშირებით იხ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, გ. ნაჭყებია და ი. დვალისის რედაქტორობით, თბილისი, 2007, 339, ასევე, შეად., ტყემელიაძე გ., პასუხისმგებლობა დანაშაულთა ერთობლიობისათვის, თბილისი, 1965, 85-86.

ციას ჰგავს¹⁰. კერძოდ, ასეთ შემთხვევაში, ერთი დანაშაული შეიძლება მოცული იყოს კოდექსის ორი ან მეტი მუხლით, მაგრამ იგი დანაშაულთა ერთობლიობას მაინც არ მოიაზრებდეს. აღნიშნული შემთხვევაა ზოგადი და სპეციალური ნორმების ურთიერთობისას, როცა ჩადენილი ქმედება ზოგადი მუხლითაცაა მოცული და სპეციალურითაც¹¹. ასე, მაგალითად, სისხლის სამართლის კოდექსის 108-ე მუხლი, განზრახი მკვლელობის მუხლია, ეს კი იმას ნიშნავს, რომ აღნიშნული მუხლი ყოველგვარ განზრახ მკვლელობას მოიცავს,¹² თუმცა კანონმდებელი იქვე აყალიბებს განზრახი მკვლელობის სპეციალურ შემადგენლობებსაც, რომლებიდანაც გამოყოფს განზრახ მკვლელობის ზოგიერთ მძიმე ან უფრო მსუბუქ შემთხვევას და ამის მიხედვით ქმნის სპეციალურ შემადგენლობას. ასეთ ვითარებაში წარმოიშობა სწორედ ნორმათა კონკურენცია, რა დროსაც, სსკ-ის მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, დანაშაულთა ერთობლიობა გამოორიციხულია და უპირატესობა უნდა მიენიჭოს სპეციალურ შემადგენლობას¹³.

ამდენად, დანაშაულთა რეალური ერთობლიობა, რომელიც ემყარება ორი ან რამდენიმე დანაშაულის ჩადენას, განსხვავდება შემთხვევისაგან, როდესაც მხოლოდ ერთი დანაშაულია ჩადენილი, მაგრამ ექცევა ორი ან რამდენიმე განსხვავებული კვალიფიკაციის ქვეშ¹⁴. ამ პრობლემის გარკვევის შემდეგ კი დასადგენია, თუ როგორ ხდება სასჯელის გამოყენება ამ დროს.

III. სასჯელის დანიშვნა დანაშაულთა ერთობლიობის დროს

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 59-ე მუხლი აწესრიგებს სასჯელის დანიშვნის წესს როგორც დანაშაულთა¹⁵, ისე განაჩენთა ერთობლიობის დროს. ზემოთ აღნიშნა, რომ განხილვის საგანი დანაშაულთა ერთობლიობისას სასჯელის განსაზღვრის, მისი გამოყენების წესია. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად კი: „დანაშაულთა ერთობლიობის დროს საბოლოო სასჯელის დანიშვნისას უფრო მკაცრი სასჯელი შთანთქავს ნაკლებად მკაცრს, ხოლო თანაბარი სასჯელების დანიშვნისას ერთი სასჯელი შთანთქავს მეორეს“. კანონმდებლის ამგვარი მოთხოვნა,

¹⁰ იხ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, გ. ნაჭყეზიას და ი. დვალიძის რედაქტორობით, თბილისი, 2007, 343.

¹¹ იხ., იქვე.

¹² იხ., გამყრელიძე ო., საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის განმარტება, თბილისი, 2008, 140.

¹³ იქვე.

¹⁴ შეად., პრადელი უ., შედარებითი სისხლის სამართალი, ე. სუმბათაშვილის თარგმანი, თ. ნინიძის რედაქტორობით, თბილისი, 1999, 487.

¹⁵ მერაბ ტურავა ფიქრობს, რომ სსკ-ის 59-ე მუხლი, როგორც წესი, გათვალისწინებულია დანაშაულთა რეალური ერთობლიობისათვის, მიუხედავად იმისა, რომ ასეთი დათქმა პირდაპირ არ არის მოცემული დასახელებულ ნორმაში. ამ პოზიციის მართებულობა კი, ავტორის აზრით, მდგომარეობს იმაში, რომ იდეალური ერთობლიობის დროს ყოველთვის, მიუხედავად დანაშაულის სიმძიმისა, გამოიყენება უპირობო შთანთქმის პრინციპი, რადგან მოქმედებს შემდეგი წესი: ერთი დანაშაულისათვის მხოლოდ ერთი სასჯელი. ამის შესახებ იხ., ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, მე-9 გამოცემა, თბილისი, 2013, 365-366.

ზოგადი ხასიათისაა და ეხება ყველა კატეგორიის დანაშაულს. ამასთან, არავითარი მნიშვნელობა აქვს ჩადენილი დანაშაულის რაოდენობას¹⁶.

დანაშაულთა რეალური (მატერიალური) ერთობლიობის შემთხვევაში იურიდიულ ლიტერატურაში განხილულია სასჯელის დანიშვნის სამი სისტემა¹⁷, კერძოდ: **(1)** სასჯელთა მატერიალური ერთობლიობისას მოსამართლე ასახელებს ყველა სასჯელს თითოეული დანაშაულისათვის; **(2)** სასჯელთა არაერთობლიობის შემთხვევაში, ინიშნება მხოლოდ ერთი სასჯელი, ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის კანონით განსაზღვრული სანქციის მიხედვით; **(3)** შუალედური სისტემა: იგი სასჯელთა იურიდიული ერთიანობაა, რა დროსაც მოსამართლე ნიშნავს ერთ სასჯელს, რომელიც აღემატება ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის კანონით გათვალისწინებული სასჯელის მაქსიმალურ ვადას¹⁸.

ნიშანდობლივია, რომ სხვადასხვა ქვეყნის სისხლის სამართალი ამ პრობლემას განსხვავებულად აწესრიგებს. ასე, მაგალითად, ესპანეთს ორიგინალური წესი აქვს¹⁹: ან ინიშნება სხვადასხვა სასჯელი თითოეული დანაშაულისათვის, ხოლო სასჯელი აღსრულდება სიმძიმის შესაბამისად (არსებობს სასჯელთა დაყოფა: **reclusion mayor, reclusion menor, presidio mayor, prision mayor** და ა.შ.); ან თავისუფლების აღკვეთის მთლიანი ვადა არ აღემატება ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის გათვალისწინებული სასჯელის გასამმაგებელ ვადას (ესპანეთის სსკ-ის 70-ე მუხლი); ან სხვადასხვა სასჯელი შეიძლება გამოყენებული იქნეს ერთდროულად (თავისუფლების აღკვეთა და ჯარიმა), რა დროსაც მოსამართლე სასჯელს ნიშნავს ყოველი დანაშაულისათვის ინდივიდუალურად (სსკ-ის 69 bis მუხლი).²⁰

ევროკავშირის სხვა ქვეყნებში მიღებულია სასჯელთა ერთობლიობის სისტემა (საფრანგეთი, ბელგია). შვეიცარიის სისხლის სამართლის კოდექსის მუხლი 68-1 წყვეტს, რომ მოსამართლე „დასჯის ყველაზე მძიმე სასჯელით და მიუმატებს ვადას გარემოებათა გათვალისწინებით, მაგრამ არაუმეტეს დანაშაულისათვის გათვალისწინებული სასჯელის მაქსიმალური ვადის ნახევრისა“.²¹

საფრანგეთში კი ამგვარი იურიდიული ერთობლიობა მხოლოდ ზოგიერთ შემთხვევაში გამოიყენება.²² ასე, მაგალითად, იარაღის გამოყენებით ჩადენილი ქურდობისათვის²³ ინიშნება არა ორი დამოუკიდებელი სასჯელი, არამედ ერთი, უფრო მძიმე სასჯელი.²⁴ აღსანიშნავია, რომ საფრანგეთის მიერ მიღებული სასჯელთა არა-

¹⁶ შეად., დვალიძე ი., სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილი, სასჯელი და დანაშაულის სხვა სისხლისსამართლებრივი შედეგები, თბილისი, 2013, 119.

¹⁷ იხ., პრაღელი ჟ., შედარებითი სისხლის სამართალი, ე. სუმბათაშვილის თარგმანი, თ. ნინიძის რედაქტორობით, თბილისი, 1999, 488.

¹⁸ იქვე.

¹⁹ იქვე.

²⁰ იქვე.

²¹ იქვე.

²² იქვე, 488-489.

²³ ანალოგიური ნორმა მოცემულია გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსის განსაკუთრებულ (კერძოდ) ნაწილშიც, თუმცა როგორც ქურდობის დამამძიმებელი, დამოუკიდებელი შემადგენლობა. იხ., გერმანიის სსკ-ის 244-ე პარაგრაფი (**Diebstahl mit Waffen**).

²⁴ იხ., პრაღელი ჟ., შედარებითი სისხლის სამართალი, ე. სუმბათაშვილის თარგმანი, თ. ნინიძის რედაქტორობით, თბილისი, 1999, 489.

ერთობლიობის წესი არ არის აბსოლუტური²⁵. კერძოდ, როდესაც პირის მიერ ჩადენილია რამდენიმე დანაშაული, სასჯელი უნდა დაინიშნოს ინდივიდუალურად ყველა დანაშაულისათვის. ერთნაირი სახის სასჯელთა დანიშვნის შემთხვევაში კი მოსამართლე²⁶ პირს შეუფარდება მხოლოდ ერთს, კანონით გათვალისწინებული მაქსიმალური ზომის ხანგრძლივობით.²⁷

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, როგორც ზემოთ აღინიშნა, იცნობს დანაშაულთა ერთობლიობისას მხოლოდ სასჯელთა უპირობო შთანთქმის წესს²⁸. ამ წესიდან გამონაკლისია სსკ-ის 59-ე მუხლის მე-3 ნაწილი, რომლის თანახმადაც, დანაშაულის რეციდივის შემთხვევაში, დანაშაულთა ერთობლიობის დროს საბოლოო სასჯელის დანიშვნისას შთანთქმის გარდა, ასევე, შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს ნაწილობრივ ან მთლიანად შეკრების პრინციპი.

საქართველოს სსკ-ის 59-ე მუხლში 2013 წლის 17 აპრილის ცვლილებამდე გამოიყენებოდა სასჯელთა შეკრების პრინციპი. კერძოდ, ამ მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, დანაშაულთა ერთობლიობის დროს სასჯელი ინიშნებოდა თითოეული დანაშაულისათვის და საბოლოო სასჯელის დანიშვნისას ხდებოდა მათი შეკრება.

დღეისათვის ეს წესი შეცვლილია და დანაშაულთა ერთობლიობის დროს გამოიყენება მხოლოდ სასჯელთა შთანთქმის პრინციპი²⁹. თუმცა, ამ დროს შთანთქმული სასჯელი ითვლება თუ არა „გაუქმებულ“ ან „ძალადაკარგულ“ სასჯელად. უფრო კონკრეტულად, სასჯელთა შთანთქმის შემთხვევაში, ათავისუფლებს თუ არა კანონმდებელი მსჯავრდებულს შთანთქმული სასჯელის მოხდისგან? აღნიშნული საკითხის განხილვა კი, თავის მხრივ, ნასამართლობის გაქარწყლების საკითხის უკეთ გარკვევს დაეხმარება.

IV. პრობლემის განხილვა სასამართლო პრაქტიკის მიხედვით

სასამართლო პრაქტიკაში ამ პრობლემასთან დაკავშირებით ყურადსაღებია უზენაესი სასამართლოს 2014 წლის 14 მარტის გადაწყვეტილება³⁰:

²⁵ იქვე.

²⁶ საფრანგეთში მოსამართლეს სასჯელთა ფიქსირებისათვის ყველაზე ფართო უფლებები აქვს, მაგრამ ის არ იყენებს განგრძობადი დანაშაულის ტექნიკას. ამის შესახებ იხ., იქვე.

²⁷ იხ., იქვე.

²⁸ საქართველოს სსკ-ის 59-ე მუხლში 2006 წლის 29 დეკემბრის ცვლილების შეტანამდე სსკ-ში გამოიყენებოდა სასჯელთა შთანთქმისა და შეკრების პრინციპი. მოგვიანებით, 2007 წლის 25 ივლისს, საკანონმდებლო საფუძვლის გარეშე, საერთო სასამართლოების მოსამართლეთათვის შეიქმნა სასჯელის დანიშვნის სახელმძღვანელო წინადადებები („sentencing guidelines“), რომლის ერთ-ერთი პუნქტი ითვალისწინებდა დანაშაულთა ერთობლიობის დროს სასჯელთა შეფარდებას (შეკრებას) წინასწარ დადგენილი/განერილი წესით, რასაც, ასევე, აქტიურად იყენებდნენ საქმის განმხილველი მოსამართლეები.

²⁹ გამონაკლისია დანაშაულის რეციდივის შემთხვევა და განაჩენთა ერთობლიობა, რომელთა განხილვაც არაა ამ სტატიის საგანი.

³⁰ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2014 წლის 14 მარტის გადაწყვეტილება N1248აგ-13.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2012 წლის განაჩენით ე.პ.-ი, ნასამართლობის არმქონე, ცნობილ იქნა დამნაშავედ და სსკ-ის 55-ე მუხლის გამოყენებით მიესაჯა: სსკ-ის 260-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით – 4 წლით, 262-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით კი – 3 წლით თავისუფლების აღკვეთა; დანაშაულთა ერთობლიობით ე.პ.-ს საბოლოოდ განესაზღვრა 7 წლით თავისუფლების აღკვეთა (სასჯელები შეიკრიბა), 2 წლის სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში მოხდით, ხოლო დარჩენილი 5 წელი ჩაეთვალა პირობით. მსჯავრდებულის სასჯელის მოხდა დაიწყო 2011 წლის 29 ოქტომბრიდან.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2013 წლის განჩინებით, „ამნისტიის შესახებ“ კანონის თანახმად³¹, მსჯავრდებული ე.პ.-ი გათავისუფლდა სსკ-ის 260-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით დანიშნული სასჯელის მოხდისაგან; მასვე ერთი მეოთხედით შეუმცირდა სსკ-ის 262-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით დანიშნული სასჯელი და მსჯავრდებულს საბოლოოდ განესაზღვრა 9 თვით თავისუფლების აღკვეთა, 1 წლითა და 6 თვით პირობითი მსჯავრით³².

მსჯავრდებულმა ე.პ.-მა შუამდგომლობით მიმართა სააპელაციო სასამართლოს ახლად გამოვლენილ გარემოებათა გამო განაჩენის გადასინჯვის თაობაზე, სსკ-ის 59-ე მუხლში 2013 წლის 17 აპრილს შესული ცვლილების გათვალისწინებით, რომლის თანახმადაც, კანონმდებლის მიერ დადგენილ იქნა დანაშაულთა ერთობლიობისას სასჯელთა მხოლოდ შთანთქმის პრინციპი³³.

თბილისის სააპელაციო სასამართლომ მსჯავრდებულ ე.პ.-ის შუამდგომლობა დაუშვებლად ცნო. უზენაესმა სასამართლომ კი მსჯავრდებულის საკასაციო საჩივარი არ დააკმაყოფილა და განმარტა: „საქმის მასალებით ირკვევა, რომ მსჯავრდებული ე.პ.-ი სასჯელს იხდის სსკ-ის მხოლოდ ერთი – 262-ე მუხლით, რის გამოც დანაშაულთა ერთობლიობის დროს სასჯელის დანიშვნის შესახებ კანონში შეტანილი ცვლილება, მოცემულ შემთხვევაში, არ წარმოადგენს ახლად გამოვლენილ გარემოებას“³⁴. ამასთან, საკასაციო პალატამ იქვე მიუთითა, რომ „სასჯელის შთანთქმა არ ნიშნავს შთანთქმული სასჯელის გაუქმებას და უფრო დიდი სასჯელისაგან გათავისუფლება მსჯავრდებულს ავტომატურად არ ათავისუფლებს შთანთქმული სასჯელისაგანაც“³⁵.

ამდენად, აღნიშნული გადაწყვეტილებიდან გამომდინარე, ნათლად იკვეთება ორი უმნიშვნელოვანესი გარემოება:

(1) უზენაესმა სასამართლომ თავის გადაწყვეტილებაში მსჯავრდებულს კანონის უკუქაღლის გამოყენებაზე უარი უთხრა იმ მიზეზით, რომ ვინაიდან მის მიერ ჩადენილ

³¹ 2012 წლის 28 დეკემბრის საქართველოს კანონი „ამნისტიის შესახებ“.

³² იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2014 წლის 14 მარტის გადაწყვეტილება N1248აგ-13.

³³ იქვე.

³⁴ იქვე.

³⁵ იქვე. ანალოგიური პოზიციაა, ასევე, განვითარებული თბილისის საქალაქო სასამართლოს ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში. ამის შესახებ იხ., თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 7 სექტემბრის გადაწყვეტილება N1/2192-17.

ერთ-ერთ ქმედებაზე (სსკ-ის 260-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის ნაწილში) უკვე გავრცელებული იყო „ამნისტიის შესახებ“ კანონი³⁶;

(2) სასჯელის შთანთქმა არ ნიშნავს შთანთქმული სასჯელის გაუქმებას და უფრო დიდი სასჯელისაგან გათავისუფლება მსჯავრდებულს ავტომატურად არ ათავისუფლებს შთანთქმული სასჯელისაგანაც.³⁷

პირველ საკითხთან დაკავშირებით უზენაესი სასამართლოს აღნიშნული მსჯელობა არ არის საკმარისად დასაბუთებული, რადგან სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 310-ე მუხლის „ვ“ ქვეპუნქტის თანახმად, განაჩენი ახლად გამოვლენილ გარემოებათა გამო გადაისინჯება, თუ ახალი კანონი აუქმებს ან ამსუბუქებს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას იმ ქმედებისათვის, რომლის ჩადენისთვისაც პირს გადასასინჯი განაჩენით მსჯავრი დაედო. სისხლის სამართლის კოდექსის 59-ე მუხლში 2013 წლის 17 აპრილს შესული ცვლილების გათვალისწინებით, კანონმდებლის მიერ დადგენილ იქნა დანაშაულთა ერთობლიობისას სასჯელთა განსაზღვრის ახალი წესი – მხოლოდ შთანთქმის პრინციპი, მაშინ, როცა მსჯავრდებულის მიმართ ამ ცვლილების ამოქმედებამდე გამოყენებულ იქნა სასჯელთა უპირობო შეკრების პრინციპი³⁸.

ამდენად, ახალი კანონის ნორმებით პირის მდგომარეობა უმჯობესდებოდა და მას გაცილებით ადრე მოუწევდა საპატიმრო დაწესებულების დატოვება. ის არგუმენტი კი, რომ მოცემულ შემთხვევაში, მსჯავრდებული ე.პ.-ი სასჯელს იხდიდა სსკ-ის მხოლოდ ერთი – 262-ე მუხლით და შესაბამისად, 59-ე მუხლის გამოყენების აუცილებლობა დღის წესრიგში აღარ იდგა, არ არის დამაჯერებელი და გასაზიარებელი. ვინაიდან „ამნისტიის შესახებ“ კანონი, რომელიც ხელისუფლების ჰუმანური აქტია, არავითარ კავშირშია კანონის უკუძალის პრინციპთან. შესაბამისად, იგი არ შეიძლება გახდეს დამაბრკოლებელი გარემოება, რომ ასეთ შემთხვევაზე სასამართლომ თავი აარიდოს უფრო მსუბუქი კანონის გამოყენებას.

ამ პოზიციის საილუსტრაციოდ კი შესაძლებელია ერთი მარტივი მაგალითის მოტანა: ახალმა კანონმა საერთოდ გააუქმა ქმედების დანაშაულობრიობა³⁹, ამ

³⁶ მსჯავრდებული ერთი მუხლით – სსკ-ის 262-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით – დანიშნულ სასჯელს იხდიდა.

³⁷ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2014 წლის 14 მარტის გადაწყვეტილება N1248აგ-13.

³⁸ შეად., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 13 აპრილის N3/1/633,634 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს უზენაესი სასამართლოს კონსტიტუციური წარდგინება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 269-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის კონსტიტუციურობის თაობაზე და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს კონსტიტუციური წარდგინება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 306-ე მუხლის მე-4 ნაწილის და 269-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის კონსტიტუციურობის თაობაზე“ და 2015 წლის 31 ივლისის №2/2/579 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე მაია რობაქიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2008 წლის 18 მაისის N333საზ, 2009 წლის 10 სექტემბრის N41საზ-09, 2016 წლის 28 ივნისის N64აპ-16, 2018 წლის 11 იანვრის N429აპ-17 და 2018 წლის 21 ნოემბრის გადაწყვეტილებები.

³⁹ როგორც ეს მოხდა, მაგალითად, ნარკოტიკული საშუალება მარიხუანის უკანონოდ მოხმარებასთან დაკავშირებით საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე. ამის შესახებ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 30 ნო-

ქმედებისათვის კი პირი უკვე იხდოდა სასჯელს საპატიმრო დაწესებულებაში. მანამდე „ამნისტიის შესახებ“ კანონმა, რომელიც გაცილებით ადრე იქნა გამოცემული, ვიდრე ასეთი ქმედების დეკრიმინალიზაცია მოხდებოდა, გაუნახევრა პირს დანიშნული სასჯელი. სასამართლოს ზემოაღნიშნული მსჯელობით, ვერც ამ შემთხვევაში გამოიყენებს სასამართლო მსჯავრდებულის მიმართ უფრო მსუბუქ კანონს, ვინაიდან თავის დროზე ამ პირის მიმართ უკვე გამოყენებულ იქნა „ამნისტიის შესახებ“ კანონი, რაც ცალსახად არასწორია. ამდენად, უზენაესი სასამართლოს ზემოაღნიშნული დასაბუთება ამ ნაწილში არ არის დამაჯერებელი და არგუმენტირებული.

რაც შეეხება მეორე შემთხვევას, სადაც სასამართლო მიუთითებს, რომ „სასჯელის შთანთქმა არ ნიშნავს შთანთქმული სასჯელის გაუქმებას და უფრო დიდი სასჯელისაგან გათავისუფლება მსჯავრდებულს ავტომატურად არ ათავისუფლებს შთანთქმული სასჯელისაგანაც“⁴⁰, აღნიშნული განმარტება, როგორც ზოგადი განმარტება, სავსებით მართებულია, ვინაიდან, სასჯელის შთანთქმა მართლაც ნიშნავს არა ჩადენილი ქმედებისათვის ბრალდების მოხსნას ან გაქრობას, არამედ ხატოვნად რომ ითქვას: „დიდი სასჯელის ფარგლებში მის ჩასმას“. ასე, მაგალითად, პირის მიერ ჩადენილია მძიმე და ნაკლებად მძიმე დანაშაული. პირველი ინსტანციის სასამართლომ მძიმე დანაშაულის შემთხვევაში, მსჯავრდებულს განუსაზღვრა თავისუფლების აღკვეთა 7 წლის ვადით, ხოლო ნაკლებად მძიმე დანაშაულის ჩადენის გამო – თავისუფლების აღკვეთა 3 წლის ვადით. დანაშაულთა ერთობლიობიდან გამომდინარე, მძიმე დანაშაულმა შთანთქა ნაკლებად მძიმე კატეგორიის დანაშაული და პირს განესაზღვრა თავისუფლების აღკვეთა 7 წლის ვადით. გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანიდან 1 წელში სააპელაციო სასამართლომ პირი გაამართლა **მხოლოდ** მძიმე დანაშაულის ჩადენაში (ან მსჯავრდებულს, მოგვიანებით, ბრალდების ამ ნაწილში შეეხო ამნისტია), რის გამოც მას მოსახდელი დარჩება მხოლოდ 2 წელი. შესაბამისად, ყველა ანალოგიურ ვითარებაზე იმის დასაბუთება, რომ შთანთქმული სასჯელი ასეთ დროს „განადგურებული“ ან „გაუქმებულია“, არ იქნება სწორი, ვინაიდან, მაშინ ლოგიკურად დაისმება შემდეგი კითხვა: ასეთ სიტუაციაში ვის დარჩება მოსახდელი 2 წელი?

ამდენად, უზენაესი სასამართლოს ზემოაღნიშნული განმარტება, როგორც ზოგადი, სახელმძღვანელო განმარტება, სავსებით მართებულია, თუმცა, იგი მაინც საჭიროებს მეტ კონკრეტიზაციას, ვინაიდან, შესაძლოა, გაურკვეველობა წარმოიშვას მაშინ, როცა დანაშაულთა რეალური ერთობლიობის დროს ორი არათანაბარი სიმძიმის სასჯელი შთანთქმება (მაგალითად, თავისუფლების აღკვეთა და ჯარიმა).

თვალსაჩინოებისათვის ერთი მაგალითი: პეტრე ცნობილ იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 177-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისთვის და სასჯელის სახედ და ზომად განესაზღვრა 5 წლით თავისუფლების

ემბრის N1/13/723 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს მოქალაქე გივი შანიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

⁴⁰ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2014 წლის 14 მარტის გადაწყვეტილება N1248აგ-13.

აღკვეთა. პეტრე, ასევე, ცნობილ იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 273-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისთვის და მას სასჯელის სახედ განესაზღვრა ჯარიმა 2000 ლარის ოდენობით. სსკ-ის 59-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, უფრო მკაცრმა სასჯელმა შთანთქა ნაკლებად მკაცრი სასჯელი და საბოლოოდ, დანაშაულთა ერთობლიობით, პეტრეს მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა 5 წლის ვადით. საპატიმრო დაწესებულების დატოვებისთანავე კი, მან უკანონოდ კვლავ მოიხმარა ნარკოტიკული ნივთიერება. მიიჩნევა თუ არა პეტრე საქართველოს სსკ-ის 273-ე მუხლით ნასამართლევ პირად? ამ მუხლით კი, პირის პასუხისმგებლობის დასასაბუთებლად აუცილებელია, რომ ქმედების ჩამდენი იყოს ამ დანაშაულისათვის ნასამართლევი ან კიდევ ადმინისტრაციულად სახდელდადებული⁴¹. აღნიშნული პრობლემის გარკვევა უშუალოდ დაკავშირებულია ნასამართლობის გაქარწყლებისა და გამამტყუნებელი განაჩენის აღსრულების ხანდაზმულობის ვადის საკითხთან.

V. ნასამართლობის გაქარწყლებისა და გამამტყუნებელი განაჩენის აღსრულების ხანდაზმულობის პრობლემა დანაშაულთა ერთობლიობის დროს

პრობლემის განხილვას უზენაესი სასამართლოს ერთი გადაწყვეტილების⁴² განალიზებით დავიწყებთ: გ.ჩ.-ის, წარსულში ნასამართლევს, ბრალი დაედო ნარკოტიკული საშუალების უკანონო შექმნასა და შენახვაში, ჩადენილი არაერთგზის, იმის მიერ, ვისაც წინათ ჩადენილი აქვს რომელიმე ნარკოტიკული დანაშაული. მასვე ბრალი წარედგინა ნარკოტიკული საშუალების ექიმის დანიშნულების გარეშე უკანონოდ მოხმარებაში, ჩადენილი ასეთი ქმედებისათვის ნასამართლევი პირის მიერ.

ბრალდებულის ქმედება კი გამოიხატა შემდეგში: 2018 წლის 15 მარტს თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2013 წლის 9 ივლისისა და 2013 წლის 31 ივლისის განაჩენებით სსკ-ის 260-ე და 273-ე მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენისათვის (სასამართლომ გამოიყენა სასჯელთა შთანთქმის წესი და სსკ-ის 260-ე მუხლის სასჯელს აშთანთქინა სსკ-ის 273-ე მუხლით გათვალისწინებული სასჯელი)⁴³ ნასამართლევი გ.ჩ.-ი მეგობრებთან ერთად, „აუდის“ ფორმის ავტომანქანით, გადაადგილდებოდა თბილისში, რა დროსაც საპატრულო პოლიციის ეკიპაჟმა, გადამოწმების მიზნით გააჩერა. დადგინდა, რომ გ.ჩ.-ი უკანონოდ ინახავდა მის მიერ, გამოძიებით დაუდგენელ დროსა და ვითარებაში, ასევე უკანონოდ შექმნილ 0,0605 გრამ (საერთო წონით) ნარკოტიკულ საშუალება „ჰეროინს“. იმავე დღეს საქართველოს შსს საქსპერტო-კრიმინალისტიკური მთავარი სამმართველოს მიერ გაცემული ნარკოლოგიური შემოწმების ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, გ.ჩ.-ის დაუდგინდა ნარკოტიკული საშუალება „ოპიუმის“ ექიმის დანიშნულების გარეშე უკანონოდ მოხმარების ფაქტი.

⁴¹ სსკ-ის 273-ე მუხლის შესახებ იხ., გეგელია თ., დავითური გ., იმნაძე გ., მახარაძე გ., ჯიშკარიანი ბ., ნარკოტიკული დანაშაული, თბილისი, 2020, 146-159.

⁴² იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2018 წლის 10 დეკემბრის გადაწყვეტილება N416აპ-18.

⁴³ იქვე.

2018 წლის 12 ივნისს პროკურორმა წინასასამართლო სხდომაზე იშუამდგომლა საქმის არსებითი განხილვის გარეშე განაჩენის გამოტანის თაობაზე, რაც სასამართლომ არ დააკმაყოფილა, ანალოგიური გადაწყვეტილება მიიღო სააპელაციო სასამართლომაც.

ამის შემდეგ სახელმწიფო ბრალდებამ საკასაციო საჩივრით მიმართა უზენაეს სასამართლოს. კასატორის მითითებით, მოცემულ შემთხვევაში, არ არსებობდა საპროცესო შეთანხმების დამტკიცებაზე უარის თქმის საფუძველი, დაუსაბუთებელი იყო, ასევე, სასამართლოს მსჯელობა ნასამართლობის გაქარწყლებასთან დაკავშირებით⁴⁴. კერძოდ, კასატორის აზრით, ვინაიდან საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 79-ე მუხლის მე-3 ნაწილით სხვადასხვა კატეგორიის დანაშაულის ჩადენისთვის ნასამართლობის გაქარწყლების სხვადასხვა ვადაა გათვალისწინებული, მოცემული დანაწესი არ უნდა გავრცელებულიყო დანაშაულთა ერთობლიობის დროს, შთანთქმის ან შეკრების გამოყენებისას ნასამართლობის გაქარწყლების წესზე⁴⁵.

ასეთ შემთხვევაში, პროკურორის შეხედულებით, იცვლებოდა როგორც სასჯელის მოხდის, ასევე, ნასამართლობის გაქარწყლების რეჟიმი და ჩადენილი დანაშაულის კატეგორიის მიუხედავად, ნასამართლობა ყველა დანაშაულისთვის უნდა გაქარწყლებულიყო ერთიანად, ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის დაწესებული ნასამართლობის გაქარწყლებისას⁴⁶. კასატორი მიუთითებდა, რომ გ.ჩ.-ს საქართველოს სსკ-ის 273-ე მუხლით ნასამართლობის ვადა უნდა გაქარწყლებოდა არა დამოუკიდებლად, არამედ სსკ-ის 260-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ნასამართლობის გაქარწყლების ვადასთან ერთად, კერძოდ – 2020 წლის 30 ივლისს.

ამდენად, მოცემულ შემთხვევაში, საქმის განმხილველი პროკურორი ითხოვდა, რომ უფრო მსუბუქი დანაშაულისათვის გათვალისწინებული ნასამართლობის გაქარწყლების ვადის ათვლა დაწყებულიყო არა განაჩენის გამოტანისთანავე, არამედ მას შემდეგ, რაც მსჯავრდებული მძიმე დანაშაულისათვის გათვალისწინებულ სასჯელს მოიხდიდა.

როგორც ცნობილია, სსკ-ის 79-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ და „გ“ ქვეპუნქტების თანახმად, ნაკლებად მძიმე დანაშაულისათვის თავისუფლების აღკვეთით მსჯავრდებულის ნასამართლობა გაქარწყლება სასჯელის მოხდიდან სამი წლის შემდეგ, ხოლო თავისუფლების აღკვეთაზე უფრო მსუბუქი სასჯელით მსჯავრდებულისა – სასჯელის მოხდიდან ერთი წლის შემდეგ. სსკ-ის მე-12 მუხლის მე-2 ნაწილის მიხედვით კი, ნაკლებად მძიმეა ისეთი განზრახი ან გაუფრთხილებლობითი დანაშაული, რომლის ჩადენისთვის ამ სსკ-ით გათვალისწინებული მაქსიმალური სასჯელი არ აღემატება ხუთი წლით თავისუფლების აღკვეთას.

⁴⁴ იხ., იქვე.

⁴⁵ იქვე.

⁴⁶ ამგვარ წესს ითვალისწინებდა 1960 წლის სისხლის სამართლის კოდექსი კოდექსის 57-ე მუხლის ბოლო აბზაცი.

სსკ-ის 273-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული, სსკ-ის მე-12 მუხლიდან გამომდინარე, განეკუთვნება ნაკლებად მძიმე დანაშაულის კატეგორიას, შესაბამისად, ბრალდებულს ნასამართლობა გაუქარწყლდებოდა სასჯელის მოხდიდან **სამი წლის** შემდეგ, თუკი მის მიმართ სასამართლო გამოიყენებდა სასჯელის სახით თავისუფლების აღკვეთას, ხოლო თუ სასამართლო მსჯავრდებულის მიმართ გამოიყენებდა ჯარიმას – ჯარიმის გადახდიდან **ერთი წლის** შემდეგ. საქმის მასალებით, გ.ჩ.-მა ძირითადი, ანუ მძიმე დანაშაულისათვის გათვალისწინებული სასჯელი (სსკ-ის 260-ე მუხლი) მოიხადა 2014 წლის 30 ივლისს (როდესაც იგი პენიტენციური დაწესებულებიდან გათავისუფლდა)⁴⁷. შესაბამისად, უზენაესი სასამართლოს პოზიციით, მას ნასამართლობა სსკ-ის 273-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისთვის უნდა გაქარწყლდებოდა მისი პენიტენციური დაწესებულებიდან გათავისუფლებიდან სამი წლის (მოცემულ შემთხვევაში სასამართლომ სასჯელის სახედ თავისუფლების აღკვეთა გამოიყენა) შემდეგ და არა განაჩენის გამოტანისთანავე.

უზენაესი სასამართლოს ამ გადაწყვეტილებით, მართალია, გ.ჩ.-ი სსკ-ის 273-ე მუხლთან ერთად, ასევე, მსჯავრდებული იყო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 260-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისათვის, რომელიც მიეკუთვნება მძიმე დანაშაულთა კატეგორიას⁴⁸, მაგრამ მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო პალატის მითითებით, თითოეული დანაშაულისათვის ნასამართლობის გაქარწყლების ვადა უნდა გამოთვლილიყო ცალ-ცალკე. სასამართლოს აღნიშნული გადაწყვეტილებით: „ვინაიდან საქართველოს სსკ-ის 79-ე მუხლის მესამე ნაწილი ნასამართლობის გაქარწყლების ვადას დანაშაულთა კატეგორიის მიხედვით, ინდივიდუალურად განსაზღვრავს და კანონმდებლობაში არ არსებობს ნორმა, რომელიც განაჩენთა ან/და დანაშაულთა ერთობლიობის დროს ნასამართლობის ვადის გაქარწყლებას სხვაგვარად მოაწესრიგებდა“⁴⁹.

ამდენად, უზენაესი სასამართლო არ ეთანხმება პროკურორის პოზიციას, რომლის მიხედვითაც, დანაშაულთა ერთობლიობის დროს ნასამართლობა ყველა დანაშაულისათვის ქარწყლდება ერთიანად, ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის დაწესებული ნასამართლობის გაქარწყლებისთანავე. საკასაციო პალატა უთითებს, რომ მოცემული განმარტება „არ გამომდინარეობს სისხლის სამართლის კოდექსიდან და ამასთან, 79-ე მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულზე მეტად მკაცრია, ვინაიდან იგი მაკვალიფიცირებელი გარემოების წინაპირობას ქმნის და შესაბამისად, პირის სამართლებრივ მდგომარეობას ამძიმებს“⁵⁰.

⁴⁷ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2018 წლის 10 დეკემბრის გადაწყვეტილება N416აპ-18.

⁴⁸ განაჩენის გამოტანის დროს ქმედება განეკუთვნებოდა განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულთა კატეგორიას.

⁴⁹ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2018 წლის 10 დეკემბრის გადაწყვეტილება N416აპ-18.

⁵⁰ იქვე. აღსანიშნავია, რომ ანალოგიური საფუძვლითა და დასაბუთებით, ასევე, გაამართლა ბრალდებული პირი თბილისის საქალაქო სასამართლომ ერთ-ერთი სისხლის სამართლის საქმის

საბოლოოდ, სასამართლომ ზემოაღნიშნულ გადაწყვეტილებაში მიუთითა, რომ „სასჯელთა შეკრების ან შთანთქმის შემთხვევაში, ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის დაწესებული ნასამართლობის გაქარწყლების ვადა, არ მოიცავს სხვა, უფრო მსუბუქი დანაშაულის ნასამართლობის გაქარწყლების ვადასაც და შესაბამისად, სასჯელის მოხდის შემდეგ გაქარწყლების ვადის დინება ყოველი მუხლისათვის ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად (დანაშაულის კატეგორიის შესაბამისად) მიმდინარეობს“⁵¹. ამდენად, საკასაციო პალატის გადაწყვეტილებით, მოცემულ შემთხვევაში, არ არსებობს როგორც იმავე მუხლით ნასამართლეთვი პირის მიერ ნარკოტიკული საშუალების ექიმის დანიშნულების გარეშე უკანონოდ მოხმარების შემადგენლობა, ასევე ისეთი ქმედების შემადგენლობაც, როგორცაა ნარკოტიკული საშუალების უკანონო შექმნა და შენახვა, ჩადენილი იმის მიერ, ვისაც წინათ ჩადენილი აქვს სსკ-ის შესაბამისი თავით გათვალისწინებული რომელიმე დანაშაული, ვინაიდან გ. ჩ.-ას წინა ნასამართლობა (სსკ-ის 273-ე მუხლი) გაქარწყლებულია.

უზენაესი სასამართლოს ზემოთ მითითებული გადაწყვეტილება ამ ნაწილში სრულიად მართებულია და არ შეიძლება, არ დაეთანხმო, ვინაიდან მსჯავრდებულს ახალი დანაშაულის ჩადენის დროს წინა დანაშაულისათვის გათვალისწინებული ნასამართლობის ხანდაზმულობის ვადა გასული ჰქონდა. თუმცა ბუნდოვანია სასამართლოს მსჯელობა იმ ეპიზოდში, სადაც იგი შთანთქმული სასჯელის ნასამართლობის გაქარწყლების ვადის ათვლის წერტილად უთითებს უფრო მძიმე დანაშაულისათვის განსაზღვრული სასჯელის მოხდის ვადას. კერძოდ, უზენაეს სასამართლოს, ირიბად მაგრამ მაინც, მართებულად მიაჩნია, რომ შთანთქმული სასჯელის აღსრულების ვადის დინება გრძელდება მანამ, სანამ მსჯავრდებული მძიმე სასჯელს საბოლოოდ არ მოიხდის.

მოცემული განმარტება, საკმარისად არაა დასაბუთებული, ვინაიდან არათანაბარი სიმძიმის სასჯელების შთანთქმისას (თავისუფლების აღკვეთა და ჯარიმა), შეიძლება სასამართლოს ასეთი ინტერპრეტირება გამოყენებულ იქნეს

განხილვის დასრულების შემდეგ. ამის შესახებ იხ., თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2020 წლის 5 თებერვლის გადაწყვეტილება N1/3-20.

⁵¹ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2018 წლის 10 დეკემბრის გადაწყვეტილება N416აპ-18. ნიშანდობლივია, რომ ანალოგიური მოსაზრება უფრო ადრე, ასევე, გატარებული აქვს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ერთ-ერთ სისხლის სამართლის საქმეში. კერძოდ, სასამართლომ მიუთითა, რომ „სასჯელების შთანთქმა არ ნიშნავს რომელიმე სასჯელის გაუქმებას ან გაქრობას, არამედ ნაკლებად მკაცრი სასჯელის მკაცრ სასჯელთან შთანთქმისას ხდება შთანთქმული სასჯელის მოსახდელი რეჟიმის შეცვლა მკაცრი სასჯელის რეჟიმის მიხედვით, ანუ ჯარიმის შთანთქმა ხდება თავისუფლების აღკვეთასთან, რაც ნიშნავს, რომ პირი თავისუფლება ჯარიმის გადახდისაგან, თუმცა, თავისუფლების აღკვეთაში შთანთქმულმა ჯარიმამ მოხდის რეჟიმი განაგრძო უფრო მკაცრი სასჯელის მოხდის რეჟიმით. ნასამართლობის გაქარწყლების ინსტიტუტის პრინციპიდან გამომდინარე, ვიდრე არ დასრულდება სასჯელის თავისუფლების აღკვეთის მოხდა, შეუძლებელია სამართლებრივად შუალედურ პერიოდში მსჯავრდებული პირი ჩაითვალოს სასჯელმოხდელ პირად რომელიმე ნაკლებად მძიმე კატეგორიის დანაშაულთან მიმართებაში“. სასამართლომ, ასევე, მიუთითა, რომ მსჯავრდებული პირი სასჯელმოხდელი პირის სტატუსს იძენს მხოლოდ და მხოლოდ სასჯელის სრულად მოხდის შემდეგ და სწორედ აქედან იწყება ნასამართლობის გაქარწყლების ვადის დინება. იხ., თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 7 სექტემბრის გადაწყვეტილება N1/2192-17.

მსჯავრდებულის/ბრალდებულის საზიანოდ. სწორედ ამიტომ, საჭიროა, აღნიშნული პრობლემა საკანონმდებლო ნორმის განმარტების გზით გადაწყდეს.

VI. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 79-ე მუხლის განმარტება ბრალდებულის/მსჯავრდებულის სასიკეთოდ

უზენაესი სასამართლოს მიერ 2018 წლის 10 დეკემბრის გადაწყვეტილებაში მითითებული პოზიცია: „სასჯელთა შეკრების ან შთანთქმის შემთხვევაში, ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის დაწესებული ნასამართლობის გაქარწყლების ვადა, არ მოიცავს სხვა, უფრო მსუბუქი დანაშაულის ნასამართლობის გაქარწყლების ვადასაც...“, ცალკეულ შემთხვევებში, ინტერპრეტაციის გზით შესაძლებელია, გამოყენებულ იქნეს მსჯავრდებულის საუარესოდ. ამიტომ საჭიროა, სსკ-ის 79-ე მუხლის განმარტება, რაც ბრალდებულის/მსჯავრდებულის სასარგებლო განმარტებას გულისხმობს.

ზოგადად, როგორც ცნობილია, ნორმის განმარტებისას ხდება საკანონმდებლო დებულებისა და მისი ცალკეული ელემენტების ინტერპრეტაცია. მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეუძლია პირს ნორმის სწორად გამოყენება, როცა იგი კარგად ჩანვდება ნორმის შინაარსში⁵². როცა ნორმის შემფარდებელმა იცის ნორმის შინაარსი, მხოლოდ ამ შემთხვევაში შეუძლია გადაწყვიტოს, ეს ნორმა საერთოდ შეესაბამება თუ არა იმ შემთხვევას, რომელიც მას აქვს გადასაწყვეტი.⁵³

სამოსამართლო სამართალში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ობიექტურ-ტელეოლოგიური განმარტება, რომელიც კანონს განმარტავს ნორმის არსიდან და მიზნიდან გამომდინარე. ამ მეთოდის გამოყენების დროს კი ყურადღება ექცევა

⁵² ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-7 მუხლი სამართლებრივი განჭვრეტადობის პრინციპს ითვალისწინებს. ევროპული სასამართლოს განმარტებით, ხსენებული პრინციპი სამართლის უზენაესობის უმნიშვნელოვანესი ასპექტია. ეს გარანტია არ შემოიფარგლება სისხლის სამართლის კანონისთვის ბრალდებულის საუარესოდ უკუქცევითი ძალის მინიჭების აკრძალვით. ზოგადად, იგი, აგრეთვე, მოიცავს პრინციპებს, რომელთა თანახმადც, ა) მხოლოდ კანონი განსაზღვრავს ქმედების დანაშაულებრიობას, ადგენს სასჯელს (*nullum crimen, nullapoena sine lege*) და ბ) იკრძალება სისხლის სამართლის კანონისთვის ბრალდებულის საუარესოდ განვრცობითი განმარტება, მაგალითად, ანალოგიით – *nullum crimen, nulla poena sine lege stricta* (ამის შესახებ იხ., ხოდორკოვსკი და ლებედევი რუსეთის წინააღმდეგ (no. 2) (*Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia*), განაცხადები no. 51111/07 და 42757/07, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2020 წლის 14 იანვრის გადაწყვეტილების პუნქტი 568; კოკინაკის საბერძნეთის წინააღმდეგ (*Kokkinakis v. Greece*), განაცხადი no. 14307/88, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 1993 წლის 25 მაისის გადაწყვეტილება, პუნქტი 52; აშური საფრანგეთის წინააღმდეგ (*Achour v. France*), განაცხადი no. 67335/01, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდი პალატის 2006 წლის 29 მარტის გადაწყვეტილების პუნქტი 41; მოისეიევი რუსეთის წინააღმდეგ (*Moiseyev v. Russia*), განაცხადი no. 62936/00, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს 2008 წლის 9 ოქტომბრის გადაწყვეტილების პუნქტი 233. კონვენციის მე-7 მუხლი, თავისი მიზნისა და ამოცანიდან გამომდინარე, ისე უნდა იქნეს განმარტებული და შეფარდებული, რომ უზრუნველყოს ქმედითი გარანტიები თვითნებური ბრალდების, მსჯავრდებისა და დასჯის საწინააღმდეგოდ).

⁵³ იხ., ტურავა მ., გვენეტაძე ნ., სისხლის სამართლის საქმეებზე გადაწყვეტილების მიღების მეთოდიკა, თბილისი, 2005, 13-14; ტურავა მ., სისხლის სამართალი, დანაშაულის მოძღვრება, თბილისი, 2011, 125.

სხვადასხვა თვალსაზრისს, რომლებმაც უნდა მიგვიყვანოს ნორმის მიზანთან⁵⁴. თუმცა ამგვარი ინტერპრეტაცია იმაზე შორსაც არ უნდა წავიდეს, ვიდრე ეს აუცილებელია.

სსკ-ის 79-ე მუხლი ადგენს ნასამართლობის გაქარწყლების განსხვავებულ ვადებს სხვადასხვა კატეგორიის დანაშაულებზე. ამავე მუხლის შესაბამისად, ნასამართლობა მხედველობაში მიიღება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის, დანაშაულის კვალიფიკაციისა და სისხლისსამართლებრივი ზემოქმედების ღონისძიების საკითხის გადანყვეტისას⁵⁵. ამდენად, თუკი პირს ნასამართლობა მოხსნილი ან გაქარწყლებული აქვს, მაშინ მისი გათვალისწინება, მხედველობაში მიღება არც სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დროს ხდება და არც დანაშაულის კვალიფიკაციისას.⁵⁶ სასჯელის მოხდის შემდეგ კი ნასამართლობის გაქარწყლების ვადის დინება ყოველი მუხლისათვის ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად, ინდივიდუალურად (დანაშაულის კატეგორიის შესაბამისად) უნდა მიმდინარეობდეს, როგორც ამას უზენაესი სასამართლო მიუთითებს.⁵⁷

ეს ზოგადი პრინციპი მხოლოდ მაშინ საჭიროებს ინტერპრეტაციას, როცა დანაშაულთა ერთობლიობისას არათანაბარი სიმძიმის სასჯელთა (მაგ., თავისუფლების აღკვეთა და ჯარიმა) შთანთქმის წესი გამოიყენება. ამ დროს ზემოაღნიშნული დანაშაულის სასამართლოს მიერ განმარტებული უნდა იქნეს ობიექტურ-ტელეოლოგიურად, ანუ ნორმის არსიდან და მიზნიდან გამომდინარე, რამაც, საბოლოო ჯამში, უნდა მიგვიყვანოს მსჯავრდებულის/ბრალდებულის სასარგებლოდ ნორმის ინტერპრეტაციამდე. ეს კი ნიშნავს იმას, აღარ არსებობს იმ სასჯელის აღსრულების მექანიზმი, რომელიც უკვე შთანთქმულია უფრო მძიმე სასჯელის⁵⁸ მიერ. აქედან გამომდინარე, ამ სასჯელისათვის ნასამართლობის გაქარწყლების ვადაც უნდა აითვალოს არა უფრო მძიმე სასჯელის მოხდის დღიდან, არამედ იქიდან, როდესაც მოსამართლემ განაჩენში სასჯელის შთანთქმის პრინციპი გამოიყენა და ასეთი განაჩენი კანონიერ ძალაში შევიდა.⁵⁹

⁵⁴ შეად., ტურავა მ., გვენეტაძე ნ., სისხლის სამართლის საქმეებზე გადანყვეტილების მიღების მეთოდოლოგია, თბილისი, 2005, 13-14; ტურავა მ., სისხლის სამართლის, დანაშაულის მოძღვრება, თბილისი, 2011, 48; ციპელიუსი რ., იურიდიული მეთოდების მოძღვრება, მე-10 გამოცემა, თბილისი, 2009, 61-62.

⁵⁵ ამ საკითხთან დაკავშირებით იხ., თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2015 წლის 13 ივლისის გადანყვეტილება N1/2395-15 და ამავე საქმეზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2016 წლის 6 ივნისის N6აპ-16.

⁵⁶ დაუშვებელია მოსამართლემ რაიმე ფორმით განაჩენში ასახოს გაქარწყლებული ან მოხსნილი ნასამართლობა, შეად., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2015 წლის 25 თებერვლის N322აპ-14. ასევე, იხ., სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისი დასაბუთებულობისას და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე, თბილისი, 2015, 221.

⁵⁷ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის პალატის 2018 წლის 10 დეკემბრის გადანყვეტილება N416აპ-18; თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2020 წლის 5 თებერვლის გადანყვეტილება N1/3-20.

⁵⁸ საუბარია სასჯელის არა ერთ კონკრეტულ, არამედ სხვადასხვა სახეზე.

⁵⁹ სისხლის სამართლის საქმეებზე განაჩენი კანონიერ ძალაში შედის და აღსასრულებლად მიექცევა სასამართლოს მიერ მისი საჯაროდ გამოცხადებისთანავე. იხ., სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 279-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი.

საქართველოს სსკ-ის 79-ე მუხლის მე-3 ნაწილში მოცემული სიტყვათა ნიშნობა - **ნასამართლობა გაქარწყლება:...** **სასჯელის მოხდიდან ერთი წლის შემდეგ**, ინტერპრეტირებული უნდა იქნეს მსჯავრდებულის სასიკეთოდ, კერძოდ, ისე, რომ თითქოსდა, მსჯავრდებულმა ეს სასჯელი – ჯარიმა მყისიერად მაშინვე აღასრულა, ე.ი. **სასჯელი მოიხდა**. წინააღმდეგ შემთხვევაში, დადგება სრულიად ალოგიკური სიტუაცია, სახელდობრ, თუკი სასამართლო სასჯელთა შეკრების წესს⁶⁰ გამოიყენებს და უფრო მძიმე სასჯელს – მაგ., თავისუფლების აღკვეთას, დაუმატებს შედარებით მსუბუქ სასჯელს – ჯარიმას⁶¹, ჯარიმის გადახდისთანავე მსჯავრდებულს ნასამართლობა გაუქარწყლება⁶² არა თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულების დატოვებიდან ერთი წლის შემდეგ, არამედ ჯარიმის გადახდის დღიდან ერთი წლის შემდეგ (მაგ., განაჩენის გამოცხადების შემდეგ, თუკი მსჯავრდებული ან მისი ახლო ნათესავი მაშინვე გადაიხდის დაკისრებულ ჯარიმას). სწორედ ამიტომ, არათანაბარი სიმძიმის სასჯელთა შთანთქმის შემთხვევაში, მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლო მსჯავრდებულს საბოლოოდ ერთ სასჯელს უსაზღვრავს და მსუბუქი სასჯელის აღსრულება უკვე დღის წესრიგში აღარ დგას, დაუშვებელია შთანთქმული სასჯელის ვადის გაქარწყლების საკითხი განიმარტოს ამ დროს მის საუარესოდ და იგი ათვლილი იქნეს უფრო მძიმე სასჯელის მოხდის დღიდან.

კანონმდებლის ამგვარ ნებაზე მეტყველებს ის გარემოებაც, რომ ადრე მოქმედი, კერძოდ, 1960 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 57-ე მუხლი, რომელიც ადგენდა ანალოგიურ, დღეს მოქმედი სსკ-ის 79-ე მუხლისგან განსხვავებულ რეგულაციას – მოქმედ კანონში აღარ არის გათვალისწინებული. კერძოდ კი, ეს წესი მდგომარეობდა შემდეგში: თუ პირი, რომელმაც მოიხდა სასჯელი, ნასამართლობის გაქარწყლების ვადის გასვლამდე კვლავ ჩაიდენდა დანაშაულს, ნასამართლობის გაქარწყლებისათვის საჭირო ვადის მიმდინარეობა წყდებოდა, პირველი დანაშაულისათვის ნასამართლობის გაქარწყლების ვადა კი ხელახლა გამოითვლებოდა უკანასკნელი დანაშაულისათვის დანიშნული სასჯელის (ძირითადისა და დამატებითის) ფაქტიურად მოხდის შემდეგ. ამ შემთხვევაში პირი ნასამართლობის მქონედ ითვლებოდა ორივე დანაშაულისათვის, **ვიდრე გავიდოდა ყველაზე მძიმე დანაშაულისათვის ნასამართლობის გაქარწყლების ვადა**. ამგვარი ჩანაწერი მოქმედ სისხლის სამართლის კოდექსში აღარაა, ვინაიდან კანონმდებლის დღევანდელი პოზიცია სრულიად ცალსახაა და მისი ლიბერალური ხედვა ამ საკითხთან

⁶⁰ ნიშანდობლივია, რომ სისხლის სამართლის კოდექსში 2006 წლის ცვლილებამდე გამოიყენებოდა სასჯელთა შთანთქმისა და შეკრების პრინციპი.

⁶¹ ჯარიმის ბუნების თავისებურება მდგომარეობს სწორედ იმაში, რომ მისი გადახდა ნებისმიერ პირს შეუძლია. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს სსკ-ის 42-ე მუხლის 5(1) ითვალისწინებდა შემდეგ წესს (ამოღებულია 12.06.2016 წლის კანონით): თუ მსჯავრდებული არასრულწლოვანი და გადახდისუუნარო აღმოჩნდებოდა, სასამართლო მისთვის დაკისრებული ჯარიმის გადახდას აკისრებდა მშობელს, მეურვეს ან მზრუნველს. საკონსტიტუციო სასამართლომ კი აღნიშნული დანაწესი კონსტიტუციურად მიიჩნია. ამის შესახებ იხ., საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2011 წლის 11 ივლისის N3/2/416 გადაწყვეტილება საქმეზე, „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

⁶² ქარწყლება ჯარიმის გადახდიდან ერთი წლის შემდეგ.

დაკავშირებით არის ძველი რედაქციისაგან განსხვავებული (ნორმის ისტორიული განმარტება).

კიდევ ერთი არგუმენტი, რომელიც ამ პოზიციას ამყარებს, მდგომარეობს შემდეგში: როგორც ზემოთ აღინიშნა, სსკ სასჯელის მოხდისგან ათავისუფლებს გამამტყუნებელი განაჩენის ხანდაზმულობის გამო. სახელდობრ, სსკ-ის 76-ე მუხლის თანახმად, მსჯავრდებული თავისუფლდება სასჯელის მოხდისაგან, თუ კანონიერ ძალაში შესული გამამტყუნებელი განაჩენი არ აღსრულებულა შემდეგ ვადებში: ა) ორ წელში იმ დანაშაულის ჩადენიდან, რომლისთვისაც სსკ-ის კერძო ნაწილის მუხლით ან მუხლის ნაწილით გათვალისწინებული მაქსიმალური სასჯელი არ აღემატება ორი წლით თავისუფლების აღკვეთას; ბ) ექვს წელში სხვა, ნაკლებად მძიმე დანაშაულისათვის მსჯავრდების დროს; გ) ათ წელში მძიმე დანაშაულისათვის მსჯავრდების დროს; დ) თხუთმეტ წელში განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულისათვის მსჯავრდების დროს. ამავე მუხლის თანახმად, ხანდაზმულობის ვადის დინება ჩერდება, თუ მსჯავრდებულმა თავი აარიდა სასჯელის მოხდას. ამ შემთხვევაში ხანდაზმულობის ვადის დინება განახლება მსჯავრდებულის დაკავების ან ბრალის აღიარებით გამოცხადების მომენტიდან. გარდა ამისა, ხანდაზმულობის ვადის დინება, ასევე, შეჩერდება იმ ვადით, რა ვადაშიც პირს იცავს იმუნიტეტი. ამასთან, გარდა ამ მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, ხანდაზმულობის ვადის დინება, აგრეთვე, ჩერდება იმ დროის განმავლობაში, როდესაც შეუძლებელია საქართველოში ექსტრადირებული მსჯავრდებულის მიმართ შესაბამისი საპროცესო მოქმედებების განხორციელება „სისხლის სამართლის სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-16 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად.

ამდენად, სისხლის სამართლის კოდექსი იცნობს კანონიერ ძალაში შესული გამამტყუნებელი განაჩენის აღსრულებისათვის დადგენილი ხანდაზმულობის ვადის შეჩერების რამდენიმე გარემოებას, რომელთაგან ყველაზე გავრცელებულია მსჯავრდებულის მიერ სასჯელის მოხდისაგან თავის არიდების შემთხვევა. აქედან გამომდინარე, საკითხავია, შთანთქმული სასჯელის დროს, როდესაც უკვე კანონიერ ძალაშია შესული სასამართლოს გადაწყვეტილება და პირი თავს არ არიდებს სასჯელის მოხდას, მოქმედებს თუ არა ამ შთანთქმული სასჯელის აღსრულების რაიმე განსაკუთრებული წესი და თუ მოქმედებს, მაშინ როდიდან უნდა იქნეს იგი აღსრულებული?

პრობლემურია სწორედ ამ საკითხის გადაწყვეტა არათანაბარი სიმძიმის სასჯელის გამოყენების დროს. ამასთან, თუკი კვლავ უზენაესი სასამართლოს 2014 წლის 14 მარტის ზოგად განმარტებას მოვიხმობთ, სადაც საკასაციო პალატამ მიუთითა, რომ „სასჯელის შთანთქმა არ ნიშნავს შთანთქმული სასჯელის გაუქმებას“⁶³, მაშინ ლოგიკურად მივალთ იმ დასკვნამდეც, რომ ეს წესი უნდა გავრცელდეს არათანაბარი სიმძიმის სასჯელის გამოყენების შემთხვევაზეც. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ შთანთქმული სასჯელის აღსრულების ხანდაზმულობის ვადაც უნდა შეჩერდეს,

⁶³ იხ., საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2014 წლის 14 მარტის გადაწყვეტილება N1248აგ-13.

ხოლო მისი დინება შესაძლებელია რეტროაქტიურად განახლდეს ნებისმიერ დროს. ასე, მაგალითად, ვიდრე: ა) არ გამოიცივება „ამნისტიის შესახებ“ კანონი, რომელმაც შესაძლოა, გააუქმოს მძიმე სასჯელი, თუმცა, მისი მოქმედება საერთოდ არ გავრცელდეს შთანთქმულ სასჯელზე⁶⁴; ბ) მსჯავრდებული უმაღვე სასჯელალსრულებით დაწესებულების დატოვებისთანავე არ ჩაიდენს ახალ დანაშაულს; გ) ახალი კანონი საერთოდ არ გააუქმებს მძიმე დანაშაულისთვის გათვალისწინებული ქმედების დასჯადობას, მაგრამ კანონმდებლის ასეთი ჰუმანური აქტი არ გავრცელდება უკვე შთანთქმულ სასჯელზე⁶⁵. გამოდის, რომ ასეთ საგამონაკლისო შემთხვევებში, მსჯავრდებულმა შესაძლოა მაინც მოიხადოს შთანთქმული სასჯელი, რადგან ზოგადი წესი – „სასჯელის შთანთქმა არ ნიშნავს შთანთქმული სასჯელის გაუქმებას“ – ამ ლოგიკით, უნდა გავრცელდეს არათანაბარი სიმძიმის სასჯელთა შთანთქმის შემთხვევებზეც, რაც უსამართლოა და გამოუსწორებელი ზიანის მომტანი იქნება ნებისმიერი პირისათვის.

VII. დასკვნა

სსკ-ის 79-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, მსჯავრდებული ნასამართლევად ითვლება გამამტყუნებელი განაჩენის კანონიერ ძალაში შესვლის დღიდან ნასამართლობის გაქარწყლების ან მოხსნის მომენტამდე. ნასამართლობის არსებობა, მისი დადგენა გავლენას ახდენს ქმედების შემადგენლობის და შესაბამისად, პირის სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობაზე. დანაშაულთა ერთობლიობისას, შთანთქმული სასჯელის დროს მოქმედებს ნასამართლობის გაქარწყლების განსხვავებული წესი. სასჯელის მოხდის შემდეგ ნასამართლობის გაქარწყლების ვადის დინება ყოველი მუხლისათვის ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად (დანაშაულის კატეგორიის შესაბამისად) უნდა მიმდინარეობდეს. დანაშაულთა ერთობლიობის დროს კი, სასჯელთა შთანთქმის წესის გამოყენებისას (არათანაბარი სიმძიმის სასჯელის შემთხვევაში), შთანთქმული სასჯელის ნასამართლობის გაქარწყლების ვადის ათვლის წერტილად მითითებული უნდა იქნეს არა უფრო მძიმე დანაშაულისათვის განსაზღვრული სასჯელის მოხდის ვადა, არამედ ის ვადა, როდესაც მოსამართლემ განაჩენში სასჯელის შთანთქმის პრინციპი გამოიყენა და ასეთი განაჩენი კანონიერ ძალაში შევიდა. ამ შემთხვევაში, მიზანშეწონილია, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 79-ე მუხლი სასამართლოს მიერ განმარტებულ იქნეს მსჯავრდებულის/ბრალდებულის სასარგებლოდ, რაც, საბოლოო ჯამში, მის სასიკეთოდ ჰუმანური გადაწყვეტილების მიღებას გულისხმობს.

⁶⁴ როგორც ეს იყო საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2014 წლის 14 მარტის გადაწყვეტილებაში.

⁶⁵ როგორც ეს მოხდა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2014 წლის 14 მარტის გადაწყვეტილებაში ასახულ ფაქტობრივ გარემოებებში.